ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА. ПЛАН ДІЙ
CIRCULAR ECONOMY ACTION PLAN (CEAP)

Для чого запроваджується CEAP?

План з досягнення циркулярної економіки (CEAP) є одним з ключових складових Європейської зеленої угоди, яка дозволить ЄС досягнути стану справедливої, кліматично-нейтральної, ресурсо-ефективної та конкурентної економіки. CEAP спрямований на прискорення трансформаційних змін, необхідних для Європейської зеленої угоди, спираючись на принципи циркулярної економіки, що активно впроваджуються з 2015 року. CEAP має забезпечити упорядкування та пристосування нормативно-правової бази ЄС відповідно до принципів циркулярної економіки.

План надає набір взаємопов'язаних ініціатив для створення міцної та узгодженої стратегії 1) перетворення продуктів на більш стійкі, 2) трансформації послуг, бізнес-моделей та моделей споживання для скорочення утворення відходів. Ця стратегія буде поступово впроваджуватися, а ключові ланцюги створення вартості продуктів будуть розглядатися як пріоритет. Також будуть вжиті заходи для скорочення відходів та забезпечення утворення добре функціонуючого внутрішнього ринку високоякісної вторинної сировини. Особливу увагу буде приділено спроможності країн ЄС брати відповідальність за утворення та утилізацію своїх відходів.

Відповідно, головними цілями CEAP є:

- досягнення ЄС кліматичної нейтральності до 2050 року;
- роз'єднання процесів економічного зростання та використання ресурсів;
- встановлення глобальних стандартів у сталості продуктів;
- сприяння створенню робочих місць як в Європі так і за її межами.

Які ключові напрями СЕАР?

- Зробити сталі продукти нормою в ЄС;
- розширити права та можливості споживачів, щодо використання та отримання інформації про сталі продукти;
- зосередити увагу на терміні служби продуктів через галузеву призму;
- забезпечення меншої кількості відходів.

Ключові ініціативи СЕАР на міжнародному рівні

- Розробка та підписання глобального договору щодо поводження з пластиком. Ціллю договору є розробка міжнародного інструментарію для сталого виробництва та споживання пластику, що візьме за основу європейську модель поводження з пластиком на суші та у межах водних басейнів, включаючи мікропластик та врахування всього життєвого циклу поводження з пластиком;
- Створення глобального альянсу з циркулярної економіки та ефективного використання ресурсів. Альянс має допомогти систематизувати політики та нормативно- правові системи переходу до циркулярної економіки;
- Введення поняття «безпечний операційний простір» (safe operating space) для використання природних ресурсів. таких як вода, біомаса, метали та мінерали, використання яких не має перевищувати встановлені місцеві, регіональні чи глобальні граничні рівні;
- На основі концепції «безпечного операційного простору» ініціювання міжнародного діалогу щодо підготовки договору з управління природними ресурсами. Цей договір має встановити міжнародні правила попередження утворення відходів та управління ними, розширеної відповідальності виробника, дизайну продуктів та інформування споживача. Що, у свою чергу, буде сприяти розробці національних планів з досягнення циркулярної економіки.

Основні напрями та галузі дії СЕАР

ЗАГАЛЬНІ НАПРЯМИ ДІЇ СЕАР

- сприяння встановленню більш довгого терміну служби товарів;
- збільшення рівнів повторного використання та переробки;
- сприяння застосуванню екомаркування та полегшенню пошуку джерел походження сировини;
- покращення збору даних та їх гармонізації;
- заохочення використання біоматеріалів.

ЕЛЕКТРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ (ІКТ)

- запровадження ініціативи для циркулярної електроніки з метою подовження строків служби товарів;
- застосування додаткових регуляторних заходів для електроніки та ІКТ, включаючи мобільні телефони, планшети та ноутбуки;
- встановлення пріоритетом «право на ремонт»;
- створення в ЄС схему оборотності або повернення старих мобільних телефонів, планшетів і зарядних пристроїв;
- перегляд рекомендацій ЄС щодо небезпечних речовин.

БАТАРЕЇ ТА ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ

- створення правил щодо вмісту вторинної сировини та вжиття заходів стосовно підвищення показників збору та переробки для батарей усіх типів, забезпечення відновлення цінних матеріалів та надання рекомендацій споживачам товарів;
- поступове усунення використання батарей, що не мають можливості до перезарядження; створення вимог до стійкості та прозорості для батарей;
- забезпечення застосування етичних принципів видобутку сировини та безпеки постачання.

УПАКОВКА

- перегляд Директиви 94/62/ЕС27 для посилення обов’язкових вимог до пакування;
- скорочення надмірного пакування та відходів упаковки, в тому числі шляхом встановлення цілей та інших заходів щодо запобігання утворення відходів;
- сприяння створенню нових дизайнів пакування для покращення показників повторного використання та відновлення упаковки;
- зниження складності пакувальних матеріалів.

ПЛАСТИК

- посилення Європейської стратегії для пластику в циркулярній економіці шляхом визначення істотних вимог до пакування;
- забезпечення використання біопластику та його маркування;
- забезпечення використання процедур вимірювання випущеного мікропластику;
- дослідження використання біологічно розкладних та придатних до компостування пластмас; забезпечення впровадження Директиви про одноразові пластикові вироби.

ТЕКСТИЛЬ

- надання можливості підприємствам використовувати екологічно чистий текстиль;
- ініціювання та підтримка моделей «продукт-як-послуга», циркулярних матеріалів та виробничих процесів;
- забезпечення сортування та переробки текстилю.

БУДІВНИЦТВО ТА БУДІВЛІ

- використання рівнів європейської системи сталості будівництва для інтеграції оцінки життєвого циклу в публічних закупівлях та системи сталого фінансування ЄС;
- дослідження доцільності встановлення цілей скорочення викидів вуглецю та потенціалу зберігання вуглецю;
- перегляд цілей відновлення матеріалів будівництва та зниження ущільнення ґрунтів.

Термінологія CEAP

Екомаркування (Ecolabeling) – є добровільним методом екологічної сертифікації та маркування, який практикується у всьому світі. Екомаркування ідентифікує продукти чи послуги, які загалом є більш екологічними у межах певної категорії продуктів чи послуг.

Право на ремонт (Right to repair) – право кінцевих споживачів та власників електронних пристроїв без будь-яких виробників та технічних обмежень, що спрямоване на полегшення і здешевлення ремонтних робіт, подовження життєвого циклу таких пристроїв та зменшення відходів, спричинених поломками.

Критерії GPP (Green Public Procurement) – розроблені для полегшення включення екологічних вимог до публічних тендерних документів. Прийняті критерії GPP в ЄС спрямовані на досягнення належного балансу між екологічними показниками, ціною, доступністю товарів та простотою перевірки. Державні органи можуть, відповідно до своїх потреб та рівня амбіцій, включити всі або лише певні вимоги до своєї тендерної документації.

Схема розширеної відповідальності виробника EPR (Extended producer responsibility) – механізм економічного регулювання, за яким виробник і імпортер товарів зобов'язані утилізувати вироблену чи ввезену ними на територію країни продукцію наприкінці її життєвого циклу після втрати споживчих якостей.

«Безпечний операційний простір» (safe operating space) – досягнення стану, коли здатність планети Земля забезпечувати системи життєзабезпечення людства не знаходиться під загрозою, і при цьому можливості до адаптації людського суспільства не мають бути перевантажені.

Глобальний альянс з циркулярної економіки (GAERCE) – добровільне міждержавне об'єднання, метою якого є міжнародна координація щодо питань:

- переходу до циркулярної та ресурсоефективної економіки;
- здійснення систематизації національних політик та системи нормативного забезпечення сталого управління природніми ресурсами, переходу до циркулярної економіки та промислового симбіозу, спираючись на відповідну інформацію;
- визначення слабких ланок та бар'єрів справедливого та циркулярного переходу;
- визначення потреб у дослідженнях та можливих напрямів покращення міжнародного управління;
- підтримка міждержавного партнерства з метою застосування досвіду використання найкращих практик з циркулярної економіки;
- сприяння міжнародному діалогу з питань управління природними ресурсами та варіантів покращення поточної ситуації в тому числі з більш широким використанням ресурсоефективних та циркулярних підходів

SWITCH to Green – ініціатива сприяє створенню політичних основ та розвитку зеленого бізнесу за допомогою таких заходів, як підвищення обізнаності, визначення можливостей зеленої економіки, економічне моделювання, розвиток потенціалу державних установ, підтримка ініціатив приватного сектора, діалог між бізнесом тощо. Він зосереджений на ключових ланцюгах створення вартості, таких як виробництво продуктів харчування, текстиль, будівельні матеріали або туризм, і, як така, забезпечує модель, на якій можна будувати для майбутнього співробітництва в сфері циркулярної економіки;

Адаптація України до CEAP

Організаційні рішення

1) Забезпечити організацію роботи місії ЄС в Україні з питань циркулярної економіки з метою:

- покращення кооперації у питаннях циркулярної економіки;
- досягнення кращого розуміння екологічних викликів, з якими стикається Україна;
- сприяння створенню бізнес партнерства між європейськими та українськими підприємцями.

2) Забезпечити **приєднання до Глобального альянсу з циркулярної економіки (GAERCE)** з метою міжнародної координації у питаннях наближення функціонування економіки України до принципів циркулярності., Призначити відповідальним виконавцем Міністерство екології й представником – міністра екології.

3) Забезпечити **підтримку переходу бізнесу на циркулярні моделі** роботи, шляхом взаємодії з міжнародними ініціативами, такими як **SWITCH to Green**.

Законодавчі рішення

Передбачити зміни в Угоді про асоціацію, що мають відповідати цілям CEAP із можливістю внесення нового розділу “Energy and Raw Materials”

Екологічне маркування та посилення обізнаності споживачів

Запуск Sustainable product initaitive у 2022 році

- у 2022 році очікуються зміни у Директиві 2009/125 та Регламенті 66/2010
  - передбачити оновлення проекту Закону України «Про енергетичну ефективність» у частині екодизайну енергоспоживчих продуктів;
  - передбачити оновлення Технічного регламенту щодо екодизайну енергоспоживчих продуктів; передбачити оновлення проекту Національних стандартів на методи вимірювання у частині екодизайну та енергомаркування;
  - передбачити оновлення Національних стандартів у сфері екодизайну.
- Покращення застосування критеріїв для зелених публічних закупівель
  - передбачити оновлення Закону України «Про публічні закупівлі» для зменшення ваги цінового критерію закупівель на користь критеріїв екологічного та соціального спрямування;
  - введення тендерних рекомендацій критерії GPP для визначених товарів та послуг.

Запуск Right to repair initaitive у 2022 році

- у 2022 році очікуються введення у дію та зміни у Директиві 2019/771
  - передбачити включення Директиви при оновленні Угоди про Асоціацію з ЄС;
  - передбачити розробку та введення в дію скорингової системи відновлюваності товарів та маркування у відповідних підзаконних актах.
- Введення мінімальних обов’язкових критеріїв GPP

Циркулярність у окремих секторах економіки: виробничі процеси та ланцюжки створення вартості

Передбачити гармонізацію ряду директив та стратегій

- у зв'язку з оновленням у 2023 році Директиви 2010/75 – передбачити оновлення проекту Закону України «Про запобігання, зменшення та контроль забруднення, що виникає в результаті промислової діяльності» у частині, що стосується ефективності використання ресурсів, мінімізації відходів, рециркуляції;
- у зв'язку з оновленням Директиви 2011/65 – передбачити оновлення Постанови КМУ «Про затвердження Технічного регламенту обмеження використання деяких небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні»;
- у зв'язку з оновленням Директиви 2006/66 та Регламенту 2019/1020 у питаннях поводження з батареями – передбачити оновлення і прийняття оновлених нормативно-правових актів у сфері управління окремими потоками відходів;
- у зв'язку з оновленням Директиви 94/62 – передбачити оновлення і прийняття оновленого проекту Закону України «Про упаковку та відходи упаковки»;
- передбачити включення Директиви 2019/904 при оновленні Угоди про Асоціацію з ЄС;
- у зв'язку з оновленням Директиви 89/106 та Регламенту 305/2011 у питаннях поводження з батареями – передбачити оновлення Закону України "Про основні вимоги до споруд, а також умови розміщення на ринку будівельних виробів»; передбачити включення Регламенту 2020/741 при оновленні Угоди про Асоціацію з ЄС та передбачити встановлення мінімальних вимог до повторного використання водних ресурсів у сільському господарстві.

Скорочення кількості відходів

- у зв'язку з оновленням Директиви 2008/98 у питаннях встановлення цілей скорочення відходів для окремих видів діяльності – передбачити оновлення Національного плану управління відходами;
- у зв'язку з оновленням Директив 2000/53, 2012/19, 2008/98, 2006/66, 94/62 у питаннях поліпшення схеми розширеної відповідальності виробника (EPR) шляхом надання стимулів для переробки відходів – передбачити оновлення національного законодавства у сфері управління окремими потоками відходів відповідно до права ЄС;
- у зв'язку з оновленням Директиви 2008/98 у питанні скорочення непереробних муніципальних відходів на половину до 2030 року - передбачити оновлення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року.